

**MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ**

Warszawa, 2008.11.24

DZSE-2-JW-0401-6a/08

**Pan
Bogdan Borsewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na oświadczenie Pana Senatora Jana Dobrzyńskiego złożone podczas 20. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 października 2008 r. (BPS/DSK-043-983/08), dotyczące sytuacji dzieci upośledzonych umysłowo, które w czasie dni wolnych od nauki szkolnej przebywają w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, uprzejmie wyjaśniam.

Kształcenie specjalne jest integralną częścią systemu edukacji.

Organizację tego systemu określa ustawa o systemie oświaty¹, która w art. 71b stanowi, że kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, na każdym etapie edukacyjnym, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego na wniosek rodziców (opiekunów) ucznia przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno – pedagogicznej.

W zależności od rodzaju niepełnosprawności, dzieciom i młodzieży, o których mowa powyżej, organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwia naukę w dostępnym dla nich zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji, rewalidację i resocjalizację oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę, zgodnie z posiadanym orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanym przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno – pedagogicznej.

Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych i w ośrodkach.

Warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych, określają dwa rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r.:

¹ ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)

1) w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych/²,

2) w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach/³.

Na podstawie ww. przepisów **kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych** w szkołach ogólnodostępnych, szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz szkołach integracyjnych **organizuje się** na każdym etapie edukacyjnym, **w integracji z pełnosprawnymi rówieśnikami**, w środowisku najbliższym ich miejsca zamieszkania.

Dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania, są prowadzone specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, które zapewniają wychowankom całodobową opiekę, co nie jest równoznaczne z opieką całkowitą.

Specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy prowadzi bowiem działalność przez cały rok szkolny jako placówka, w której są przewidziane przerwy świąteczne i ferie szkolne (zimowe i letnie). W związku z tym wychowankowie ośrodka ww. okresy powinni spędzać w domach rodzinnych.

W przypadku, jeżeli w specjalnym ośrodku szkolno – wychowawczym obowiązek szkolny lub obowiązek nauki spełnia wychowanek domu dziecka, opiekę i wychowanie organizuje się dla niego na zasadach określonych w przepisach o pomocy społecznej /⁴. Oznacza to, że dla dzieci i młodzieży pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, funkcję zastępczej opieki rodzicielskiej i domu rodzinnego pełni dom dziecka.

Podkreślić należy, że decyzję o możliwości prowadzenia działalności specjalnego ośrodka szkolno - wychowawczego w okresie zimowej i wiosennej przerwy świątecznej oraz w okresie ferii szkolnych podejmuje organ prowadzący ten ośrodek/⁵.

Środki finansowe na zapewnienie swoim wychowankom opieki całkowitej, domy dziecka otrzymują zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych/⁶.

Natomiast na zapewnienie kształcenia i wychowania dostosowanego do potrzeb edukacyjnych wychowanka, specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy otrzymuje środki finansowe od jednostki samorządu terytorialnego w ramach części oświatowej subwencji ogólnej/⁷.

² rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 19, poz. 167)

³ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2005 r. Nr 19, poz. 166)

⁴ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728)

⁵ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. z 2005 r. Nr 52, poz. 467)

⁶ rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 37, poz. 331 z późn. zm.)

Z powyższego wynika, że specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze zapewniają wszystkim dzieciom spełniającym w nich obowiązek szkolny i obowiązek nauki kształcenie, wychowanie i opiekę pedagogiczną zgodnie z przepisami prawa oświatowego. Natomiast opiekę całkowitą dzieciom i młodzieży pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się na zasadach określonych w przepisach o pomocy społecznej.

Nie jest zasadne zatem tworzenie dodatkowych specjalnych ośrodków oraz domów opieki dla dzieci upośledzonych umysłowo, gdyż specjalne ośrodki szkolno - wychowawcze funkcjonujące w obecnym systemie również mogą pracować w dni wolne od nauki szkolnej. Decyzję w tej sprawie podejmuje organ prowadzący ten ośrodek.

Natomiast negatywne sytuacje, których doświadczają niepełnosprawni wychowankowie podczas pobytu w domu dziecka wskazują na obowiązek wzmocnienia nadzoru nad działalnością tych placówek. Te kwestie należą do kompetencji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Szanowny Panie Marszałku,

problem organizacji kształcenia specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych jest przedmiotem szczególnej troski Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Mając świadomość wagi problemu, jakim jest jednoczesne zapewnienie opieki całkowitej w ramach pomocy społecznej dla dzieci niepełnosprawnych będących wychowankami domów dziecka i możliwości spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki w specjalnym ośrodku szkolno – wychowawczym, Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło działania w celu wypracowania nowych rozwiązań systemowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozwiązanie tych spraw wymaga wypracowania wspólnych rozwiązań międzyresortowych, gdyż kwestie te należą zarówno do Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

W tym celu z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej w dniu 14 października 2008 r. odbyło się spotkanie z przedstawicielami Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Rzecznikiem Praw Dziecka, Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, dyrektorami domów dziecka i specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego.

Z informacji przedstawionych Ministerstwu Edukacji Narodowej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przekazanych w piśmie z dnia 20 listopada 2008 r. wynika, że:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jako priorytet w kształtowaniu systemu pieczy zastępczej nad dziećmi przyjęło rozbudowanie systemu rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Placówki opiekuńczo – wychowawcze (w tym domy dziecka) powinny ulegać stopniowemu ograniczeniu i przekształceniu w małe placówki o charakterze domowym. Dla dzieci o szczególnych potrzebach należy w pierwszej kolejności starać się zapewnić opiekę w rodzinnych formach pieczy zastępczej, przede wszystkim w zawodowych specjalistycznych rodzinach zastępczych lub placówkach rodzinnych. Dlatego też pobyt w placówce opiekuńczo – wychowawczej powinien być jak najkrótszy, docelowo dziecko powinno wychowywać się w rodzinie.

⁷ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2007 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2008 (Dz.U. z 2007 r. Nr 247, poz.1825)

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podjęło na początku tego roku prace nad nowymi rozwiązaniami w zakresie opieki nad dzieckiem. Opracowany został projekt „Założeń do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem”, który w dniu 25 września uzyskał rekomendację Komitetu Rady Ministrów. W najbliższym czasie projekt „Założeń” skierowany zostanie pod obrady Rady Ministrów. Na podstawie „Założeń” przygotowany jest projekt ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem. W przygotowywanych unormowaniach prawnych zakłada się rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej. Dzieci niepełnosprawne będą umieszczane przede wszystkim w zawodowych specjalistycznych rodzinach zastępczych lub placówkach rodzinnych. Jednak znajdują się również przepisy umożliwiające umieszczanie takich dzieci w specjalistycznych placówkach opiekuńczo - wychowawczych w przypadkach, kiedy wymagają one specjalnej opieki medycznej wspomaganą drogą aparaturą medyczną.

Jednocześnie informuję, że Minister Edukacji Narodowej mając na uwadze niedoskonałości obecnie obowiązującego systemu edukacji oraz potrzebę wprowadzenia zmian w systemie kształcenia uczniów ze specjalnymi problemami edukacyjnymi, w dniu 8 października 2008 r. powołał Zespół ekspertów ds. specjalnych potrzeb edukacyjnych, do którego zadań należy opracowanie projektu tych zmian.

z pozdrowieniami

W/Z MINISTRA
SEKRETARZ STANU

Krzysztof Szumilas
Krzysztof Szumilas